

ΣΤΕ 939/2016 [Νόμιμη κήρυξη έκτασης ως αναδασωτέας]

Περίληψη

-Η κήρυξη έκτασης ως αναδασωτέας από τη Διοίκηση, χωρίς να έχει τηρηθεί προηγουμένως η διαδικασία για το χαρακτηρισμό της, δεν έχει ως αποτέλεσμα να στερείται ο ενδιαφερόμενος από το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας από τα δικαστήρια, διότι η διοικητική πράξη με την οποία κηρύσσεται ορισμένη έκταση ως αναδασωτέα, προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενώπιον του οποίου ο ενδιαφερόμενος μπορεί να αμφισβητήσει τις προϋποθέσεις κήρυξης της αναδάσωσης, μεταξύ των οποίων είναι και ο δασικός χαρακτήρας της έκτασης. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης παραβίασε το ειδικό δικαίωμα της προηγούμενης διοικητικής ακρόασης των αιτούντων στα πλαίσια της ενδικοφανούς διαδικασίας του άρθρου 14 του ν. 998/199.

-Η δυνατότητα κήρυξης απαλλοτριώσεως, για την πραγματοποίηση αναδασώσεως, ιδιωτικής εκτάσεως, η οποία δεν αποτελούσε κατά το χρόνο της αναδασώσεως δάσος ή δασική έκταση, δεν έχει εφαρμογή σε περιπτώσεις αναδασώσεων λόγω καταστροφής της δασικής βλάστησης.

Πρόεδρος: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Εισηγητής: *Μ. Τριπολιτσιώτη*

Δικηγόροι: *Αντ. Κουκοδήμος, Χρ. Διβάνη*

Βασικές Σκέψεις

1.Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (1816174, 2501467/2005 γραμμάτια παραβόλου), ζητείται η ακύρωση της 2208/8.6.2005 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Δ' 704). Με την απόφαση αυτή κηρύσσεται αναδασωτέα έκταση, εμβαδού 3.002 τ.μ., που βρίσκεται στη θέση «Πλατανιάς» στην περιφέρεια του Δ.Δ. Μεγάλου Χωριού Δήμου Ποταμιάς ν. Ευρυτανίας και στην οποία προβάλλουν δικαιώματα συγκυριότητας οι αιτούντες.

2.Επειδή, βάσει των διατάξεων της περίπτωσης ιδ' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 702/1977 (Α' 268), όπως η περίπτωση αυτή προστέθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 47 του ν. 3900/2010 (Α' 213), η κρινομένη αίτηση ακυρώσεως, η οποία ήταν εκκρεμής κατά τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος του νόμου αυτού (01.01.2011) και, επομένως, καταλαμβάνεται από τις ρυθμίσεις του (βλ. αντιστοίχως τα άρθρα 70

και 50 του ν. 3900/2010), υπάγεται πλέον στην αρμοδιότητα του διοικητικού εφετείου, όμως, για λόγους οικονομίας της δίκης, εν όψει του χρόνου καταθέσεως της αιτήσεως ακυρώσεως και δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 5Α του ν. 702/1977, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 47 παρ. 3 του ν. 3900/2010, οι αποφάσεις που εκδίδονται επί διαφορών σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας περί κηρύξεως εκτάσεων ως αναδασωτέων υπόκεινται σε έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, συντρέχει, εν προκειμένω, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, νόμιμος λόγος να κρατηθεί η υπόθεση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 34 παρ. 1 του ν. 1968/1991 (Α' 150) και να εκδικασθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας (βλ. ΣΕ 3911/2012, 940/2011 κ.ά.).

3.Επειδή, στο άρθρο 31 του π.δ. 18/1989 (Α' 8) ορίζονται τα εξής:«1. Αν πεθάνει ο ιδιώτης που άσκησε το ένδικο μέσο ή διαλυθεί το νομικό πρόσωπο, η δίκη καταργείται, εκτός αν έως τη συζήτηση οποιοσδήποτε που νομιμοποιείται ζητήσει τη συνέχιση της δίκης με δήλωσή του που κατατίθεται στη Γραμματεία, ή και προφορικά στο ακροατήριο. 2. .».

4.Επειδή, όπως προκύπτει από την εκδοθείσα από τη Ληξιαρχο του Δήμου Καρπενησίου με αριθμό 33 ληξιαρχική πράξη θανάτου του τόμου Γ του έτους 2009, η πρώτη αιτούσα απεβίωσε στις 11.5.2009, δηλαδή μετά την άσκηση της κρινόμενης αίτησης (5.9.2005). Κατά συνέπεια, η δίκη πρέπει ως προς αυτήν να κηρυχθεί καταργημένη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 1 του π.δ. 18/1989.

5.Επειδή, το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος ορίζει ότι δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις, που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλον τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για τον λόγο αυτό τον χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικώς αναδασωτέα και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 38 παρ. 1 του ν. 998/1979 (Α' 289), «Κηρύσσονται υποχρεωτικώς ως αναδασωτέα τα δάση και αι δασικά εκτάσεις, ανεξαρτήτως της ειδικωτέρας κατηγορίας αυτών ή της θέσεως εις ην ευρίσκονται, εφ' όσον ταύτα καταστρέφονται ή αποψιλούνται συνεπεία πυρκαϊάς ή παρανόμου υλοτομίας αυτών .», κατά το άρθρο 41 παρ. 1 δε του ίδιου νόμου, «Η κήρυξις εκτάσεων ως αναδασωτέων ενεργείται δι' αποφάσεως του οικείου νομάρχου [του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας δυνάμει του ν. 2503/1997 (Α' 107)], καθοριζούσης σαφώς τα όρια της εκτάσεως η οποία κηρύσσεται αναδασωτέα και συνοδευομένης υποχρεωτικώς υπό σχεδιαγράμματος, το οποίον δημοσιεύεται εν φωτοσμικρύνσει μετά της αποφάσεως εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως». Τέλος, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του παραπάνω άρθρου 41, «Ειδικώς προκειμένου περί κηρύξεως εκτάσεων ως αναδασωτέων ένεκα μερικής ή ολικής καταστροφής δάσους ή δασικής εκτάσεως εκ πυρκαϊάς ή άλλης αιτίας εκ των εν άρθρω 38 παρ. 1 αναφερομένων, η κατά την παραγράφον 1 του παρόντος άρθρου απόφασις . εκδίδεται μετά εισήγησιν της αρμοδίας δασικής υπηρεσίας, υποχρεωτικώς

εντός τριών μηνών [εντός δύο μηνών κατ' άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 2040/1992 (Α' 70)] από της καταστολής της πυρκαϊάς ή της διαπιστώσεως της εξ άλλης αιτίας καταστροφής. Δια της αποφάσεως ταύτης καθορίζονται και οι υποχρεώσεις της δασικής υπηρεσίας δια την κατάρτισιν και εφαρμογήν ειδικού δια την προκειμένην περίπτωσην προγράμματος αναδασώσεως .». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, κάθε αποψιλούμενη δασική έκταση, δημόσια ή ιδιωτική, κηρύσσεται υποχρεωτικώς αναδασωτέα με μόνη την αντικειμενική διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων που προβλέπει η παραπάνω συνταγματική διάταξη. Η απόφαση της αναδάσωσης πρέπει να αιτιολογείται πλήρως ως προς τον χαρακτηρισμό της έκτασης ως δάσους ή δασικής έκτασης, καθώς και ως προς το πραγματικό γεγονός της καταστροφής της δασικής βλάστησης, η αιτιολογία όμως αυτή μπορεί να συμπληρώνεται και από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου (ΣΤΕ 5478/2012 κ.ά.).

6.Επειδή, σε αυτοψία που διενήργησε στις 6.4.2005 στη θέση «Πλατανιάς» στη περιφέρεια του Δ.Δ. Μεγάλου Χωριού του Δήμου Ποταμιάς ν. Ευρυτανίας δασολόγος του Δασαρχείου Καπερνησιού διαπιστώθηκε εκχέρωση δασικής έκτασης, εμβαδού 3.002 τ.μ., στη δυτική όχθη του ποταμού Καρπενησιώτη. Σύμφωνα με τη σχετική έκθεση αυτοψίας, μέσα στην έκταση υπάρχουν άτομα πλατάνου και ιτιάς, πρέμνα από δεκαπέντε (15) άτομα ιτιάς μεγάλης ηλικίας, διαμέτρου 15 - 45 cm, τριάντα πέντε (35) καρυδιές μέσης ηλικίας, διαμέτρου 3 - 35 cm, μια κυδωνιά νεαρής ηλικίας και γεώτρηση με αντλιοστάσιο. Το ποσοστό δασοκάλυψης κατά το χρόνο διενέργειας της αυτοψίας διαπιστώθηκε να είναι μικρότερο του 20%. Στην ίδια έκθεση αναφέρεται ακόμη ότι από εξέταση Α/Φ προκύπτει ότι κατά το έτος 1945 η εν λόγω έκταση αποτελούσε κοίτη του ποταμού Καρπενησιώτη και υπήρχαν λίγες ιτιές, θαμνώδους μορφής, με ποσοστό κάλυψης περίπου 20%, ενώ το έτος 1960 στην έκταση εμφανίζεται δασοκάλυψη άνω του 60% από την παραποτάμια βλάστηση (ιτιές και πλατάνια), μετά δε το 1960 και σε άγνωστο χρονικό σημείο έγινε παράνομα αλλαγή χρήσης της έκτασης λόγω εκχέρωσης και αυτή μεταβλήθηκε από δασική σε δενδροκομική καλλιέργεια, με σκοπό την απόκτηση δικαιωμάτων νομής και κυριότητας. Τέλος, σύμφωνα με την παραπάνω έκθεση, η επίδικη έκταση συνορεύει βόρεια με βατή αγροτική οδό και με έκταση δασικού χαρακτήρα, η οποία αποτελεί το όριο εξάπλωσης του ποταμού Καρπενησιώτη, νότια και ανατολικά με έκταση δασικού χαρακτήρα, η οποία αποτελεί επίσης το όριο εξάπλωσης του ίδιου ποταμού και δυτικά με αγροτική έκταση των αιτούντων. Εξάλλου, στις ίδιες διαπιστώσεις κατέληξε ο παραπάνω δασολόγος και με την από 7.3.2005 έκθεση αυτοψίας, που συνετάγη κατόπιν αιτήματος των ήδη αιτούντων για έκδοση πράξης χαρακτηρισμού μεγαλύτερης έκτασης, εμβαδού 6.278,41 τ.μ.. Ειδικότερα, στην εν λόγω έκθεση αναφέρεται ότι το τμήμα 1 της έκτασης, εμβαδού 3.276,41 τ.μ., εμφανίζεται με αγροτική μορφή στις Α/Φ των ετών 1945 και 1960, την οποία διατηρεί μέχρι το χρόνο της αυτοψίας, ενώ το επίδικο τμήμα 2, εμβαδού 3.002 τ.μ., στην μεν Α/Φ του έτους 1945 αποτελεί κοίτη του ποταμού Καρπενησιώτη και στερείται δασικής βλάστησης, εκτός από λίγες θαμνώδεις μορφές (ιτιές), στη δε Α/Φ του έτους 1960

εμφανίζεται με δασοκάλυψη πάνω από 60% από την παραποτάμια βλάστηση (ιτιές και πλατάνια). Κατόπιν της έκθεσης αυτής εκδόθηκε η 909/7.3.2005 πράξη χαρακτηρισμού του Δασάρχη Καρπενησίου, με την οποία το τμήμα 1 της έκτασης, εμβαδού 3.276,41 τ.μ., χαρακτηρίσθηκε ως αγροτικό, ενώ για το επίδικο τμήμα, εμβαδού 3.002 τ.μ., ο Δασάρχης αποφάνθηκε ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις για να κηρυχθεί αναδασωτέο και, συνεπώς, δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο πράξης χαρακτηρισμού. Στη συνέχεια, ύστερα από τη 1819/25.4.2005 πρόταση του Δασάρχη Καρπενησίου, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με την οποία η επίδικη έκταση κηρύχθηκε αναδασωτέα.

7.Επειδή, για την κήρυξη έκτασης που καταστράφηκε ή αποφιλώθηκε ως αναδασωτέας δεν απαιτείται η προηγούμενη, βάσει των οριζομένων στο άρθρο 14 του ν. 998/1979, επίλυση τυχόν αμφισβητήσεων ως προς τον χαρακτήρα της έκτασης αυτής ως δασικής ή μη, διότι η διαδικασία κήρυξης ορισμένης έκτασης ως αναδασωτέας, με την οποία αποσκοπείται η ανάκτηση του δασικού χαρακτήρα, τον οποίο απώλεσε η έκταση για κάποιον από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, είναι αυτοτελής και διακεκριμένη από την ενδικοφανή διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979, η τήρηση της οποίας δεν αποτελεί προϋπόθεση για την κήρυξη της αναδάσωσης (βλ. ΣτΕ 838/2002 7μελής, 3448/2007 7μελής κ.ά.). Εξ άλλου, η κήρυξη έκτασης ως αναδασωτέας από τη Διοίκηση, χωρίς να έχει τηρηθεί προηγουμένως η διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979 για τον χαρακτηρισμό της, δεν έχει ως αποτέλεσμα να στερείται ο ενδιαφερόμενος από το κατά το άρθρο 20 § 1 του Συντάγματος δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας από τα δικαστήρια, διότι η διοικητική πράξη με την οποία κηρύσσεται ορισμένη έκταση ως αναδασωτέα, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 117 § 3 του Συντάγματος και 38 § 1 και 41 § 1 του ν. 998/1979, προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. ΣτΕ 7/1993), ενώπιον του οποίου ο ενδιαφερόμενος μπορεί να αμφισβητήσει τις προϋποθέσεις κήρυξης της αναδάσωσης, μεταξύ των οποίων είναι και ο δασικός χαρακτήρας της έκτασης. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης παραβίασε το ειδικό δικαίωμα της προηγούμενης διοικητικής ακρόασης των αιτούντων στα πλαίσια της ενδικοφανούς διαδικασίας του άρθρου 14 του ν.998/1979, ενώ ο προβαλλόμενος λόγος περί καταχρήσεως εξουσίας πρέπει επίσης να απορριφθεί ως αβάσιμος, εφόσον προϋποθέτει πράξη εκδιδόμενη κατά διακριτική ευχέρεια και όχι κατά δέσμια αρμοδιότητα, όπως εν προκειμένω (βλ. ΣτΕ 2067/2004 κ.ά.).

8.Επειδή, με βάση τα προαναφερόμενα στοιχεία του φακέλου, και ιδίως τις εκθέσεις αυτοψίας της 7.3.2005 και 6.4.2005, οι οποίες περιλαμβάνουν ερμηνεία Α/Φ των ετών 1945 και 1960, η κρίση της διοίκησης για το δασικό χαρακτήρα της έκτασης αιτιολογείται νομίμως, αφού προκύπτει τόσο το είδος όσο και το ποσοστό της

δασικής βλάστησης που κάλυπτε την έκταση πριν από την εκχέρσωσή της (ιτιές και πλατάνια σε ποσοστό μεγαλύτερο του 60%), καθώς και το γεγονός ότι αυτή αποτελεί τμήμα ευρύτερης δασικής εκτάσεως, εκτεινόμενης στα βόρεια, νότια και ανατολικά όριά της. Η αιτιολογία αυτή, η οποία στηρίζεται στην επιτόπια έρευνα και τις επιστημονικές παρατηρήσεις του αρμόδιου δασολόγου, στην ερμηνεία Α/Φ και στη σύγκριση του επίδικου με την όμορη, αγροτικής μορφής, έκταση, φερόμενης κυριότητας των αιτούντων, δεν κλονίζεται από τα διαλαμβανόμενα στην 9/2008 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ευρυτανίας, που εκδόθηκε επί εφέσεως του Δημοσίου κατά της 23/2006 αποφάσεως του Ειρηνοδικείου Ευρυτανίας σχετικής με ανακοπή των αιτούντων κατά πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής τους από την επίδικη έκταση, και στην οποία αναφέρεται ότι τη δεκαετία του 1960 το επίδικο καλυπτόταν κατά το μεγαλύτερο μέρος του από φυτεία καρυδιάς και όχι από άγρια ξυλώδη βλάστηση και ότι δεν παρουσιάζει διαφορά ως προς την μορφολογία του εδάφους και τη δενδροκομική καλλιέργεια σε σχέση με την παρακείμενη ιδιοκτησία των αιτούντων, προεχόντως διότι οι ανωτέρω διαπιστώσεις του πολιτικού δικαστηρίου βασίζονται σε μαρτυρικές καταθέσεις και ένορκες βεβαιώσεις. Ενόψει τούτων, ο λόγος ακυρώσεως ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελώς αιτιολογημένη διότι η επίδικη έκταση είχε ανέκαθεν αγροτικό χαρακτήρα πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Εξάλλου, ως αβάσιμος πρέπει να απορριφθεί και ο λόγος ακυρώσεως κατά τον οποίον στην προσβαλλομένη πράξη δεν αναφέρεται, ούτε από άλλα στοιχεία προκύπτει ότι η δασική βλάστηση της έκτασης συγκροτούσε δασική οργανική ενότητα, διότι η ρητή αναφορά στα στοιχεία αυτά δεν είναι, πάντως, αναγκαία για την πληρότητα της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αναδάσωσης (ΣτΕ 664/2010 κ.ά.).

9.Επειδή, τέλος, προβάλλεται ότι η Διοίκηση καταστρατήγησε τα δικαιώματα των αιτούντων να ζητήσουν την απαλλοτρίωση της έκτασής τους έναντι καταβολής αποζημίωσης σύμφωνα με τα άρθρα 17 του Συντάγματος και 43 του ν. 998/1979. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, εφόσον δεν συντρέχουν εν προκειμένω, οι προϋποθέσεις του τελευταίου αυτού άρθρου, σύμφωνα με το οποίο η δυνατότητα κήρυξης απαλλοτριώσεως, για την πραγματοποίηση αναδάσωσης, ιδιωτικής εκτάσεως, η οποία δεν αποτελούσε κατά το χρόνο της αναδάσωσης δάσος ή δασική έκταση, δεν έχει εφαρμογή σε περιπτώσεις αναδάσωσης, κατά τα άρθρα 117 παρ. 3 του Συντάγματος και 38 του ν. 998/1979, λόγω καταστροφής της δασικής βλάστησης (βλ. ΣτΕ 2618/2001, πρβλ. ΣτΕ 2067/ 2004).

10.Επειδή, κατόπιν των παραπάνω, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.